

Вілков Вячеслав Юрійович

Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна)

<https://orcid.org/0000-0002-3542-0756>

e-mail: tvvvilkof59@gmail.com

ПРОЦЕС КИТАЇЗАЦІЇ МАРКСИЗМУ: ОСОБЛИВОСТІ ТЕОРЕТИЧНОЇ РЕКОНСТРУКЦІЇ ЛІ ЦЗЮНЬЖУ

Резюме

У статті проаналізовано й розкрито атрибутивні ознаки концептуального підходу, який утворює одну з провідних ідейних і політико-ідеологічних тенденцій у китайському історико-філософському й суспільствознавчому дискурсах та забезпечує обґрунтування наративу, відповідно до якого весь розвиток марксистської думки в Китаї протягом 1930–2010-х років є поступовим процесом її китаїзації.

Шляхом порівняння різноманітних, а іноді й альтернативних тлумачень китайськими науковцями історії та логіки взаємозв'язку західного, радянського (марксизм-ленінізм) і китайського марксизму, насамперед ретельного аналізу теоретичної реконструкції Лі Цзюньжу суті, етапів і визначальних тенденцій цілеспрямованої та ініційованої лідерами КПК адаптації аксіоматики й політико-ідеологічної складової марксистського вчення до умов і завдань національно-державного й соціалістичного будівництва в КНР, охарактеризовано філософсько-методологічні, суспільно-політичні й ідеологічні особливості такого націоналізованого варіанту марксистської теоретичної моделі, яка отримала в сучасній літературі назву китаїзований марксизм («марксизм із китайською специфікою»), стала теоретичним фундаментом стратегічної доктрини Компартії Китаю — «побудови соціалізму з китайською специфікою».

Ключові слова: марксизм-ленінізм, китайський марксизм, китаїзація марксизму, китаїзований марксизм, КПРС, КПК, соціалізм із китайською специфікою, Лі Цзюньжу.

Вступ

Однією з актуальних і ключових проблем для професійних співтовариств філософів та суспільствознавців у самій КНР та за її межами велике наукове та політико-ідеологічне значення мають теоретичні реконструкції ідейних першооснов і тенденцій розвитку китайського марксизму. Власне, у сенсах їх понять й логіці постулювання пропонуються різні, іноді навіть зовсім альтернативні тлумачення характеру й міри взаємозв'язку, з одного боку, вчення основоположників марксизму, фундаментальних теоретичних новацій В. І. Леніна (все частіше йменованого сучасними науковцями в Китаї «ленінізмом»), напрацювань радянської філософії та соціально-політичних і політико-ідеологічних ідей, які з кінця 1950-х років впливали на трансформацію суспільно-політичної доктрини КППРС, а з іншого боку, того варіанту марксистської теоретичної моделі, яку було розроблено і яка безперервно модернізувалася лідерами й ідеологами Компартії Китаю протягом 1930–2010-х, виконуючи функції ідейно-теоретичного фундаменту політичної ідеології КПК, її програмних документів і стратегічних соціально-економічних проектів, так само як і визначальних установок для внутрішньої та зовнішньої політики керівництва КНР.

За нашими оцінками, одним із послідовних adeptів інтерпретації китайського марксизму як виключно китаїзованого, тобто такого, чиї атрибутивні ознаки стали результатом свідомого й послідовного пристосування, адаптації марксистського вчення (особливо його соціально- та політико-філософської аксіоматики й офіційних компартійних ідеологічних вимог) до соціально-економічних, політичних, культурних і духовних реалій китайського суспільства та зазнавали суттєвих радикальних змін внаслідок складних і суперечливих процесів національно-визвольної боротьби 1930–1940-х, а потім державного й соціалістичного будівництва в КНР, можна визнати професора Центральної партійної школи при ЦК КПК, фахівця з історії китайської Компартії Лі Цзюньжу.

Її стаття, яка має вельми характерну назву «*Про основні питання китаїзації марксизму*», є яскравим прикладом історико- й політико-філософських уявлень та ідеологічних уподобань, що приписують розглядати й оцінювати метапарадигмальний китайський марксизм як суто китаїзований. Адже навіть вихідна гіпотеза й остаточне виведення її досліджень зводяться до однозначних формул: «**Процес китаїзації марксизму – це процес розвитку марксизму в Китаї** (виділено нами. – В. В.)»; «**генеральна лінія теоретичного оновлення КПК – китаїзація марксизму** (виділено нами. – В. В.)». Причому, наполягає Лі, такий національний (*китаїзований*) марксизм треба вважати «**теоретичним нововведенням не тільки для Китаю, але й для всього розвитку марксизму**» (виділено нами. – В. В.)» [2].

Втім тут — для дослідників китайського марксизму, адекватного розуміння сенсів-значень відповідних понятійно-лексичних конструкцій — треба обов'язково зазначити, що в англійськомовних перекладах, насамперед, такого теоретично й політико-ідеологічно важливого для КНР документу як Загальної програми, головної частини *Уставу КПК*, на відміну від їх російськомовного варіанту, а також публікацій китайських авторів, що надруковані в РФ, *поняття «китаїзація марксизму», «китаїзований марксизм» не використовуються. Замість цього застосовується конструкт: «adaptation of Marxism to the Chinese context»* [див.: 3; 7], що дослівно — *«адаптація марксизму до китайського контексту»*, тобто до реалій існування й розвитку китайського суспільства

Методи дослідження

Основними методами дослідження стали системний, структурно-функціональний, компаративний, дискурсивний, контент-аналіз, приписи загальнонаукових принципів сцієнтизму та історизму.

Результати дослідження

Лі Цзюньжу, обстоюючи думку, що марксизм у Китаї, а також ті новаторські (порівняно з класиками марксизму і «ленінізмом») ідеї, сформульовані у працях і виступах його лідерів, що стали основоположними у програмах, так само як і для реальної політики КПК, є *китаїзованим марксизмом*, особливу увагу приділяє такому питанню: чи є такий варіант марксизму його «спотворенням» або явним теоретичним і ідеологічним проявом «націоналізму», — а також намагається дати свою відповідь на загальне теоретичне питання: що вважати *«спотворенням марксизму»*, а що ні?

Інакше кажучи, в її розумінні суть проблеми полягає в тому, як науково та ідеологічно оцінювати нестандартні ідеї (причому іноді альтернативні постулатам радянського марксизму-ленінізму), запропоновані китайськими марксистами: як ревізію чи навіть відмову від марксизму або, навпаки, як актуальні, необхідні для практичної діяльності КПК новачки в марксистському вченні, що, в принципі, й можна вважати його послідовним і правильним розвитком? Загалом, підкреслює Лі Цзюньжу, формулюючи вихідну позицію й головну дослідницьку установку для вивчення китайського, або китаїзованого, марксизму: **«Така наукова тема, як «китаїзація марксизму», повинна відповісти на основне теоретичне питання: як Китай «має відстоювати і розвивати марксизм»** (виділено нами. — В. В.)» [2].

У загальнофілософському, теоретичному плані осмислення й вирішення проблеми («теми»), як протягом десятиліть формувався і яким нині став марксизм у Китаї, концептуально знаходиться у межах двох альтернативних, взаємовиключних відповідей. Одна з них — марксистське вчення

в Китайській Народній Республіці є спадкоємцем і новим етапом розвитку безнаціональної (інтернаціональної) єдиної й цілісної філософської та політичної теорії, сформульованої ще К. Марксом і Ф. Енгельсом, а згодом по-новаторськи доповненої В. І. Леніним та його послідовниками.

Зовсім протилежна відповідь приписує визнання того, що китайський марксизм — це кардинально перетворений і адаптований до унікальних реалій Китаю суто національний різновид універсального марксистського вчення. Цей варіант марксизму є особливим і самодостатнім, теоретично удосконаленим і практично, навіть прагматично чи утилітарно пристосованим, здебільшого для розуміння специфічних умов буття китайського соціуму й ефективного наукового та політико-ідеологічного забезпечення його прогресивного розвитку в ході національно-державного та соціалістичного будівництва. А в логіці вже подібного тлумачення генези, суті та функцій китайського марксизму дослідники з неминучістю приходять до висновку, що він — *китаїзований марксизм* — має мало ідейного й ідеологічно спільного і з класичним західноєвропейським марксизмом ХІХ — початку ХХ століття, і з російсько-радянським марксизмом-ленінізмом. І тому метапарадигмальну для Китаю його соціально- і політико-філософську теоретичну модель (на відміну від тієї, яка нібито була ідейно «деформована» або навіть «спотворена» Леніним та його послідовниками в результаті адаптації марксистського вчення до російської економічної та соціально-політичної ситуації, причому лише початкової фази імперіалістичної епохи й доби пролетарських революцій [див., наприклад, 6] необхідно розуміти та інтерпретувати як *марксизм китаїзований*.

Аналізуючи й пояснюючи процес формування й постійної модернізації марксистського вчення в Китаї, Лі Цзюньжу використовує таку аргументацію: оскільки «багато нових теоретичних поглядів» нерідко «розглядалися» як «спотворення» і така «ситуація має універсальний характер в історії ідеології», так само як «в історії розвитку марксизму», то так звані «спотворення» є атрибутивними для генезису будь-якої універсальної філософської концепції (включаючи її політико-ідеологічну складову); і тому тенденції еволюції марксизму в її країні, його цілеспрямована і свідомо китаїзація не можуть бути винятком, якимось особливим випадком.

Пропонуючи свою теоретичну інтерпретацію глибокої й масштабної переробки марксизму в Китаї на марксизм китаїзований, Лі Цзюньжу пише: «**Процес китаїзації марксизму — практичний пошук і практичне новаторство, а також теоретичний пошук і теоретичне новаторство... У ході цього пошуку та новаторства неминуче з'являтимуться відмінності, антагонізм та зіткнення старих та нових поглядів**», а будь-який «**новий досвід та погляди неминуче розглядатимуться як спотворення ортодоксальної теорії** (виділено нами. — В. В.)» [2]. Та й взагалі, робить висновок дослідниця, поява будь-

чого концептуально нового (це стосується й марксизму в Китаї) завжди породжує проблемну ситуацію: є це оновлення теорії її науково й практично обґрунтованим спотворенням, її об'єктивно-історично детермінованим, необхідним прогресивним розвитком чи, навпаки, певною деформацією, перекрученням, ревізією?

Сама Лі окреслену вище проблему пропонує вирішувати доволі тривіально. Вона в класичних традиціях марксизму (до речі *це ленінської концепції істини*) для визнання будь-якої нової ідеї «*правильним*» розвитком раніше створеної теоретичної моделі або її «*спотворенням*» *проголошує абсолютним критерієм тільки практику*. Аргументуючи власну науково-теоретичну та ідеологічну позицію щодо практики як визначального критерію перевірки знання на його істинність чи хибність, Лі підкреслює: **«Ми повинні розглядати практику як єдиний критерій істини і дивитися, яка з нових точок зору відповідає об'єктивним закономірностям і є ефективною на практиці**. Звичайно, така перевірка не може тривати один-два дні, усвідомити її істинність чи помилковість можна лише шляхом тривалих спостережень та постійного аналізу (виділено нами. — В. В.)» [2].

Сформульований вище загальний принцип Лі Цзюньжу поширює й на весь процес створення та оновлення китайського варіанту марксизму. **«Основною вимогою до китаїзації марксизму, — робить наголос вона, — є поєднання марксизму з практикою Китаю. Це не кабінетне вивчення зв'язку одного поняття з іншим», а «відповідь і вирішення марксизмом питань, висунутих практикою і з практики»**. У підсумку, переконана Лі, історично й вийшло так, що **«результатами китаїзації марксизму є теоретичні результати вирішення великих проблем Китаю марксистами** (виділено нами. — В. В.)» [2].

І навпаки, як приклад не правильного, не продуктивного застосування універсальних аксіом марксизму-ленінізму до умов Китаю, які не пройшли перевірку практикою, ставши, таким чином, «*спотвореннями*» марксизму, так само як додатковим обґрунтуванням безумовної необхідності адаптації марксистської теорії до особливих реалій, практики життєдіяльності китайського суспільства, Лі Цзюньжу посилається на помилкову теоретичну й ідеологічну установку, а отже, й політику Мао Цзедуна в середині ХХ століття. «Правильне ставлення до «*спотворень*», — пише вона, — має на увазі правильне ставлення до нових точок зору. Питання в тому, що не всяка нова точка зору є правильною. **Під час «великої культурної революції» КПК висунула теорію «продовження революції в умовах диктатури пролетаріату» і стверджувала, що це новий етап розвитку марксизму. Практика показала, що ця теорія є абсолютно помилковою** (виділено нами. — В. В.)» [2].

Тут треба зазначити, що Лі Цзюньжу, критикуючи Мао Цзедуна за те, що він теоретично скопіював, внаслідок чого й намагався застосувати на початковому етапі соціалістичного будівництва у КНР ленінську (відповідно РСДРП—ВКП (б)—КПРС) доктрину «диктатури пролетаріату» як необхідної умови та владного інструменту революційного руху й створення основ соціалістичного суспільства, в такий спосіб позиціонує себе як прихильника сучасної ідеологічної лінії китайської Компартії. Оскільки в її Загальній програмі (включена до Статуту, останню редакцію прийнято у 2017 році), записано: **«Керуючись ідеями Мао Цзедуна, Комуністична партія Китаю привела багатонаціональний народ країни... до перемоги у новодемократичній революції та створення Китайської Народної Республіки диктатури народу (виділено нами. — В. В.)»** [3].

Утім, на нашу думку, заміну в програмних документах КПК ленінської ідеї й політичної вимоги РСДРП—ВКП (б)—КПРС, яка проголошує, що для процесу соціалістичного будівництва абсолютно необхідне встановлення в суспільстві, особливо в його політичній сфері чи підсистемі, монопольної влади пролетаріату (названої «диктатурою пролетаріату»), на «диктатуру народу» є цілком теоретично, політично та ідеологічно зрозумілим. І певною мірою необхідним. Тому що на початковому етапі соціалістичного будівництва в КНР робітничий клас, пролетаріат був надто нечисленним, він становив лише кілька відсотків у соціально-класовій структурі китайського суспільства. У цьому сенсі багатомільйонний Китай початку 1950-х—середини 1960-х можна однозначно визнати селянською країною. А соціально-політична спільнота й спільність, утворена із сотень мільйонів селян та десятків мільйонів представників інших соціальних груп у китайському суспільстві (робітників, ремісників, торговців, дрібної сільської та міської буржуазії, службовців, частини інтелігенції тощо), є, згідно з марксистською теорією та термінологією, *народом*. Тобто у марксистській теорії **народ**—це насамперед не етнічна спільнота (як, наприклад, нація чи народність), а *спільнота соціальна*. Вона включає в себе більшу частину населення кожної країни, яка живе за рахунок власної праці й має соціально-економічні, політичні й духовно-культурні інтереси, які протилежні (зазвичай антагоністичні) інтересам буржуазії, банкірів, великих землевласників і т. ін.

У той же час, ідейно-теоретично й політико-ідеологічно суть й значення проблеми полягає в тому, що в ленінській концепції і до, і після 1917 року обґрунтовувалася і проголошувалася безумовна необхідність встановлення «диктатури пролетаріату». За Леніним, його соратниками по РСДРП (б), сподвижниками й послідовниками в СРСР (насамперед керівництвом КПРС), диктатура пролетаріату була проголошена вищою формою демократії, без її встановлення перемога соціалістичної революції

й забезпечення процесу соціалістичного будівництва вважалися неможливими, а за відмову китайських марксистів і керівництва КПК в від ідеологеми «диктатура пролетаріату» радянські марксисты й ідеологи їх різко критикували й звинувачували у «ревізіонізмі».

Ідею того, що тільки «диктатура пролетаріату», а не якоїсь іншої соціально-класової групи чи спільноти може забезпечити перемогу соціалістичної революції й побудову соціалістичного ладу в будь-якій країні, чітко й імперативно сформульовано в офіційному документі КПРС — її Третій програмі, прийнятій на XXII з'їзді в 1961 році (тобто у період, коли М. С. Хрущов був головою радянської Компартії й держави, а конфронтація між керівництвом СРСР та КНР різко зростала). **«Досвід СРСР, — декларувалося у Програмі Комуністичної партії Радянського Союзу, — довів, що народи можуть прийти до соціалізму лише в результаті соціалістичної революції та здійснення диктатури пролетаріату. Цей досвід повністю підтвердив принципи соціалістичної революції й соціалістичного будівництва, які мають загальне значення, попри деякі особливості** (виділено нами. — В. В.), спричинені конкретно-історичними умовами будівництва соціалізму в Радянському Союзі в умовах ворожого капіталістичного оточення» [4, с. 509].

А загалом, необхідно зазначити, що для підходу Лі, для її ідеологізованої теоретичної реконструкції розвитку марксизму в Китаї (виключно як процесу й результату його китаїзації) дуже характерним і показовим є те, що у своїй статті вона (окрім однієї цитати з передмови для навчального посібника (2006), призначеного всім кадровим працівникам Китаю, написаної Генсеком на момент ЦК КПК Ху Цзіньтао) не згадує ні поняття ленінізм, ні поняття марксизм-ленінізм. Таким чином вона явно й послідовно заперечує будь-яке значення для формування й розвитку марксистського вчення в Китаї і В. І. Леніна, і всього радянського марксизму, тобто марксизму-ленінізму. Чим, до речі, суперечить статутним положенням партійної доктрини КПК, де марксизм-ленінізм визнається однією з головних ідейно-теоретичних першооснов ідеології й політики КПК [див.: 3].

У контексті сказаного вище доволі показовим стає й те, що Лі згадує новаторські ідеї Леніна, але робить це лише для того, щоб посилити аргументацію правильності й необхідності стратегічного вибору лідерів КПК щодо реалізації стратегії китайських комуністів, орієнтованої, на переконання Лі, на глибоку й послідовну китаїзацію марксизму. Зокрема, вона пише так: «Марксисты завжди надавали великого значення змінам епохи і, слідуючи за ними, оновлювали свою теорію... Російський соціал-демократ Ленін, який ніколи не бачив ні Маркса, ні Енгельса, захистив чистоту марксизму». Він визнав, що «основні принципи марксизму не застаріли». Однак російський політик і марксист, стверджує дослідниця, чітко розуміючи, «що епоха вже радикально змінилася», дійшов висновку,

що «виходячи зі змін епохи», «марксизм має виробити нову стратегію та курс на їх основі». А відразу після згадки про роль Леніна як одного з перших новаторів у марксизмі, Лі Цзюньжу переходить до відкритої апології феномену й процесу китаїзації або націоналізації марксистського вчення у КНР: «Цзян Цземінь називав цю (ленінську. — В. В.) наукову позицію марксизму «рухатися в ногу з часом» і говорив, що саме в цьому полягає якість теорії марксизму». І оскільки *головний напрям «теоретичного оновлення» Компартії Китаю*, наголошує Лі, — *це адаптація марксизму до китайських умов, його китаїзація*, то такі «теоретичні новації китайських комуністів», як «ідеї Мао Цзедуна про оточення міста селом і його висновок про те, що основною рушійною силою китайської революції є селянство; ідеї Ден Сяопіна про побудову соціалізму з акцентом на економічне будівництво й про те, що при соціалізмі можна розвивати ринкову економіку; ідеї Цзян Цземіня про принцип «потрійного представництва» й про те, що найкращі представники нових соціальних верств (наприклад, приватних власників. — В. В.) також можуть вступати до партії», не можна вважати «*спотворенням марксизму*», бо їх правильність була повністю підтверджена успішною практикою соціалістичного будівництва в КНР під стратегічним керівництвом КПК. Ідейно-теоретичними й політико-ідеологічними засадами діяльності останньої, зрозуміло ж, був марксизм, який китайські комуністи постійно й творчо розвивали, адаптуючи його «*букву й дух*» до умов і перспектив прогресивного поступу китайського суспільства й держави. І тому, констатує Лі, «такі великі стратегічні концепції, як *ідеї Мао Цзедуна, теорія Ден Сяопіна, «потрійне представництво»*, та висунута на XVI з'їзді КПК *ідея наукового розвитку — всі вони є останніми досягненнями китаїзації марксизму* (виділено нами. — В. В.)» [2].

Родоначальником тенденції «*китаїзації*» Лі вважає Мао Цзедуна. На її думку, саме він «у жовтні 1938 року на VI пленумі ЦК КПК 6-го скликання», тобто «на початку антияпонської війни», «висунув ідею «*китаїзації марксизму*». Для підтвердження своєї тези вона цитує доповідь китайського лідера на Пленумі партії, де констатувалося: «**Не існує такого поняття, як абстрактний марксизм, є лише конкретний марксизм... Потрібно застосовувати марксизм до боротьби в конкретних умовах Китаю, а не абстрактно** (виділено нами. — В. В.). Якщо комуністи, що є частиною великого китайського народу, трактуватимуть марксизм у відриві від особливостей Китаю, то це буде абстрактний, вихолощений марксизм. Тому китаїзація марксизму означає, що у всіх своїх проявах він виходить із китайської специфіки, іншими словами, навчитися застосовувати марксизм відповідно до особливостей Китаю — таке завдання, яке вся партія має невідкладно зрозуміти й вирішити». Та й взагалі, вважає китайська дослідниця, ще наприкінці 1920-х — протягом 1930-х років ідейним мотивом Мао та його найближчих соратників стало переконання

в тому, що «народжений на Заході марксизм, основним завданням якого було вирішення протиріч між пролетаріатом і буржуазією, потребує адаптації до умов Китаю», соціально-класова структура та економіка якого принципово відрізняються від індустріально розвинутих західних країн [2].

Характеризуючи історичну етапність, ідейно-теоретичну суть, цілі й спрямованість процесу китаїзації марксизму, появу та легітимацію концепту «*китаїзований марксизм*», Лі намагається довести, що пріоритет у цьому належить Мао Цзедуну. Вона зазначає, що ще в середині 1920-х соціально-історична «практика говорила Мао Цзедуну та китайським комуністам, що **народжений на Заході марксизм**, основним завданням якого було вирішення протиріч між пролетаріатом і буржуазією, **потребує адаптації до умов Китаю**. Для цього **Мао Цзедун, використовуючи методи марксистського класового аналізу, всебічно й системно вивчив становище класів у Китаї й виробив стратегічну ідеологію союзу пролетаріату з широкими масами селянства, міської дрібної буржуазії та національної буржуазії проти імперіалізму, феодалізму та пов'язаної з ними компрадорської буржуазії** (виділено нами. — В. В.)» [2].

Крім того, підкреслює Лі, вже «**практика китайської революції показала, що лише марксизм є найкращою теоретичною зброєю, яка може вирішити проблеми Китаю** (передусім проблему національного визволення, створення суверенної державності, а потім і основ соціалістичного ладу. — В. В.)». Таким чином, ніщо інше, як «**тільки об'єднання марксизму з конкретною практикою китайської революції надало їй нового вигляду**», сама ж «*ідея «китаїзації марксизму»* була висунута Мао Цзедуну на початку антияпонської війни». А «**вперше формулювання «китаїзація марксизму» ввійшло до документів**» КПК, прийнятих на її VII з'їзді, у 1945 році (виділено нами. — В. В.) [2].

Мім тим, наголошує китайська дослідниця, усупереч поставлений Мао стратегічній меті китаїзації марксизму для її реалізації в умовах національно-визвольної війни китайського народу та розпочатого КПК процесу державного й соціалістичного будівництва виникли великі труднощі політико-ідеологічного характеру. Справа полягає в тому, що успіх національно-визвольної боротьби китайського народу й перспективи соціалістичних перетворень в КНР, відповідно, ресурси й можливості діяльності керівництва Компартії Китаю безпосередньо залежали від військової, фінансово-економічної, технічної тощо допомоги СРСР, а значить, і від ідеології інтернаціоналізму, «священні принципи» якої диктувало і жорстко відстоювало керівництво не тільки КПК і СРСР, а й Комінтерну (або III Інтернаціоналу, розпущеного 15 травня 1943 року), який функціонував на території Радянського Союзу. За таких доволі жорстких умов і

вимог лідери китайських комуністів побоювалися бути звинуваченими в **«націоналістичному, антирадянському та прокапіталістичному ухилі»** (як це сталося з політичним і державним керівництвом Югославії після резолюції *Інформаційного бюро комуністичних і робітничих партій* 1948 році; було спадкоємцем Комінтерну, діяло до квітня 1956 року) і тимчасово відмовилися від публічного декларування стратегії й гасла *«китаїзації марксизму»*. В останньому випадку дуже показовим, нагадує Лі, стало те, що «при виданні «Вибраних творів Мао Цзедуна»» (в СРСР російською — у 1952 році) у текст включеного до нього виступу Мао «Місце Комуністичної партії Китаю в національній війні» *фразу «китаїзація марксизму»* замінили на ідеологічно нейтральнішу — **«застосування марксизму в умовах Китаю»** (виділено нами. — В. В.) [2].

Роз'яснюючи специфіку політичної ситуації й мотивацію декларативної відмови керівництва КПК у другій половині 1940-х від концепту й ідеологеми *«китаїзація марксизму та китаїзований марксизм»*, так само як і заміщення їх своєрідним промарксистським ідеологічним евфемізмом «застосування марксизму в умовах Китаю», Лі Цзюньжу зазначає: «КПК, розуміючи, що формулювання «китаїзація марксизму» може бути помилково розцінене як націоналістичний ухил, і потребуючи після завоювання влади у всій країні допомоги Радянського Союзу, не висувала більше формули «китаїзація марксизму»». Власне, це, підкреслює дослідниця, і зумовило те, що «після звільнення країни КПК дуже рідко відкрито використовувала *формулювання «китаїзація марксизму»*: зазвичай використовувалася *формула «поєднання марксизму з практикою Китаю»*» [2].

За оцінками Лі, новим, більш рішучим етапом у запровадження ідей й концепту «китаїзований марксизм» став виступ Мао Цзедуна на 9-му Пленумі ЦК КПК 11-го скликання в січні 1961 року. У своєму виступі Мао заявив: «Так звана **китаїзація марксизму — це поєднання загальної істини марксизму з конкретною практикою китайської революції** (виділено нами. — В. В.)». Таким чином, зазначає дослідниця, Мао Цзедун настійно рекомендував китайським марксистам діалектично поєднувати **«одне загальне»** (аксіоматика марксистського вчення) й **«одне конкретне»** (практика китайської революції), **«поєднання цих двох речей і називається китаїзацією»** (виділено нами. — В. В.) [2].

У цілому, оцінюючи специфіку процесу розробки й запровадження у науковий та політико-ідеологічний дискурси концепту й концепції *«китаїзований марксизм»*, а потім і теоретичної моделі й ідеологеми *«соціалізм із китайською специфікою»*, Лі Цзюньжу робить такий висновок: «Практика підтвердила, що **поставлене Мао Цзедуну завдання «китаїзації марксизму» було правильним**». Пізніше його соратник **Ден Сяопін**, «з усією серйозністю узагальнивши історичний досвід

соціалістичного руху в нашій країні і в світі», на базі вже китаїзованого марксизму, по-перше, **«поставив наукове завдання — «іти своїм шляхом, будувати соціалізм із китайською специфікою»**», а по-друге, **«зовсім новою практикою соціалізму підтвердив і перевірів правильність ідеї китаїзації марксизму** (виділено нами. — В. В.)» [2].

Наступним етапом китаїзації марксизму, визначеного нею як «новітній плід» у його розвитку, стверджує Лі, став початок ХХІ століття, коли лідери КПК, «керуючись принципом «практика — критерій істини», знову використали формулювання «китаїзація марксизму» та «китаїзований марксизм». Наприклад, Цзян Цземінь, нагадує дослідниця, у своїй промові з нагоди святкування 80-річчя від дня заснування Компартії Китаю (1 липня 2001 року) «вперше використав термін «китаїзований марксизм» для опису ідей Мао Цзедуна й теорії Ден Сяопіна». Слідом за цим 26 вересня того ж року, але вже в «рішенні ЦК КПК щодо посилення та покращення будівництва стилю роботи партії», було задекларовано **«вимогу «безперервно просувати китаїзацію марксизму»**», а після ХVІ з'їзду КПК, що відбувся у 2002 році, **«формулювання «китаїзація марксизму» стало в КПК використовуватися часто** (виділено нами. — В. В.)» [2].

Найбільш чітко і конкретно ідейні орієнтири й пріоритети, смисли й цілі процесу китаїзації марксизму як особливого, суто національного варіанту марксистської філософії та суспільно-політичної теорії, стверджує Лі, було намічено Ху Цзіньтао, який (у передмові для навчального посібника, призначеного всім кадровим працівникам Китаю, 2006 р.) проголосив: **«У справі освіти й перепідготовки кадрових працівників необхідно керуватися марксизмом-ленінізмом, ідеями Мао Цзедуна, теорією Ден Сяопіна** (згідно з якою «при соціалізмі можна розвивати ринкову економіку». — В. В.), а також **ідеями «потрійного представництва»** (ідеї Цзян Цземіня, сформульовані у його доповіді, листопад 2002 року. — В. В.), повністю проводити в життя **наукову концепцію розвитку** (системно викладена Ху Цзіньтао лише на ХVІІІ Всекитайському з'їзді КПК, листопад 2012 року. — В. В.), **поставити в центр роботи вивчення й поширення новітніх результатів китаїзації марксизму** (виділено нами. — В. В.), докласти зусиль до того, щоб широкі маси партійних працівників змогли правильно опанувати науковий зміст і духовну суть результатів розвитку теорії марксизму в Китаї, озброїли себе цими знаннями, керувалися цим на практиці й у роботі» [цит. за: 2].

Між тим, велике теоретичне та практичне значення *наукової концепції розвитку Ху Цзіньтао* для подальшого розвитку Китаю, для побудови у ньому *«соціалізму із китайською специфікою»* — тим самим й процесу китаїзації марксизму — було визнано у головних й офіційних документах КПК і КНР вже після того, як Ху Цзіньтао перестав керувати китайською Компартією партією й державою. Для розуміння ж статусу та можливостей

цього китайського лідера тут пояснимо, що він є вихідцем із комсомольських структур, які, на відміну від СРСР, із самого моменту свого створення мали й досі мають політичну автономію від Компартії, власні значні економічні ресурси, масштабну соціальну базу й зовнішньополітичні зв'язки, перш за все, з демпартією США. Часто «комсомольці» опонують керівництву і владі КПК у соціально-економічних, політичних, ідеологічних тощо питаннях, особливо тоді, коли її очолюють представники китайської Компартії. У 1984–1985 роках Ху Цзіньтао був першим секретарем ЦК Комуністичної спілки молоді Китаю. У 2002–2012 роках — Генеральний секретар ЦК китайської Комуністичної партії, Голова (відповідно до стандартів сучасного англійського перекладу — *Президент*) КНР і Центрального військового Комітету.

А в контексті вище сказаного зазначимо, що для новітньої політичної історії Китаю вельми показово те, що «визнання» заслуг Ху Цзіньтао, зокрема, в Програмі й Уставі КПК, Конституції Китайської Народної Республіки (чергові редакції яких протягом 2017–2018 рр. прийняли вже за часів коли їх очолював Сі Цзіньпін) було сформульована інше (*ніж те, про яке пише Лі Цзюньжу*) розуміння й тлумачення ідейно-теоретичних першооснов (відповідно її творців) китаїзованого марксизму. А в Уставі КПК (2017), положеннях Загальної програми, як визначальної його частини, було зафіксовано: **«Комуністична партія Китаю керується у своїй діяльності марксизмом-ленінізмом** (виділено нами. — *В. В.*)», але творчо доповненим «ідеями Мао Цзедуна, **теорією Ден Сяопіна**, важливими ідеями потрійного представництва, науковою концепцією розвитку, **ідеями Сі Цзіньпіна про соціалізм із китайською специфікою нової епохи**». Крім вищесказаного, як теоретично програмне до Уставу КПК включено додаткове роз'яснення взаємозв'язку марксистсько-ленінського вчення з новаторськими концепціями її колишніх і нинішніх лідерів, які також фіксують смислові рамки концепту *«китаїзація марксизму»*. **«Ідеї Сі Цзіньпіна про соціалізм із китайською специфікою нової епохи**, — записано у програмних положеннях Статуту китайської Компартії, — **є продовженням і розвитком марксизму-ленінізму, ідей Мао Цзедуна, теорії Ден Сяопіна, важливих ідей потрійного представництва та наукової концепції розвитку, новітнім досягненням китаїзації марксизму** (виділено нами. — *В. В.*)» [3].

І саме ось тут, на прикладі цитованих вище фрагментів і можна певною мірою зрозуміти специфіку публічних проявів прихованої, але гострої боротьби тих впливових елітарних груп, які через своїх представників періодично замінюють одна одну на керівних постах у державі й партії. А справа полягає в тому, що в головному документі КПК — її Статуті, а потім Конституції (2018) — теоретичний внесок у розвиток китайського марксизму, в його китаїзацію, як і в «справу соціалістичного будівництва»

лідерів політичного (так званого «комсомольського») угруповання, який непримиренно конкурує за владу в державі й Компартії з Сі Цзіньпіном, його прихильниками з армійського та партійного середовища; тобто імена минулих керівників Китайської Народної Республіки й Компартії — Цзянь Цземіня і Ху Цзіньтао — згадуються неявно, тільки шляхом посилення на назви їх теоретичних новацій. Імена ж самих творців цих новаторських політичних та соціально-економічних ідей, які у своїй системності перетворилися на теоретичні моделі й стратегії, а також державну політику розвитку Китаю, відсутні. Що, зрозуміло, є рівнозначним тому, що нині їх персональний теоретичний внесок в китаїзований марксизм, в реалізацію його ідей на практиці намагаються викреслити з пам'яті китайських громадян, з ідеологічного й наукового дискурсів, створюють й поширюють такий офіційний наратив історії КПК і КНР де головним марксистським теоретиком й практиком визнається вже Сі Цзіньпін.

Узагальнено оцінюючи історичну реконструкцію й теоретичну модель китаїзованого марксизму Лі Цзюньжу (як процесу і результату його цілеспрямованої націоналізації), треба враховувати те, що ця дослідниця і спирається, і одночасно намагається довести таку аксіому: «Треба **розмежувати концепції «китаїзації марксизму» і «китаїзованого марксизму»**. *Перше — це принцип і вимоги*, яких повинні дотримуватись у теоретичній роботі теоретики марксизму в Китаї, *друге — це результати, отримані у процесі китаїзації марксизму* (виділено нами. — В. В.)» [2].

Щодо «теоретичних вимог» стосовно китаїзованого марксизму, то, за оцінками Лі, їх смисловими приписами слугують наступні постулати. *Перший* — «використання марксизму для вивчення й вирішення проблем Китаю, включаючи використання марксизму для вивчення й узагальнення історичного досвіду розвитку Китаю» й «використання марксизму для вивчення й узагальнення закономірностей руху суспільних протиріч у Китаї». *Другий* — теоретико-філософськи конкретніша теоретико-методологічна вимога полягає в тому, що необхідне «узагальнення багатого досвіду, який накопичився в Китаї в практиці революції й будівництва і через глибоке порівняння з досвідом зарубіжних країн, підвищення його до теоретичного рівня, поповнення марксистської теоретичної системи». І *останній*, тобто «третья теоретична вимога», приписує своєрідну, але фундаментальну націоналізацію марксистської філософії. Або, як формулює сама китайська дослідниця: «**Потрібно виражати марксизм у національній формі, включаючи мову**, «приємну на слух і радісну для ока народу», **потрібно китаїзувати марксизм не лише за змістом, а й за формою** (виділено нами. — В. В.)» [2]

Крім того, Лі Цзюньжу, відповідаючи на актуальне і складне для всіх течій у марксизмі другої половини ХХ — початку ХХІ століття питання

про завдання й перспективи його модернізації (і як філософського вчення, і як політико-ідеологічної концепції-доктрини, а також соціально-економічної стратегії), декларує просту й тавтологічну формулу: оскільки китаїзований марксизм із самого початку й атрибутивно є науковим новаторством, розвивається як безперервно і цілеспрямовано оновлювана теорія, заснована на вивченні й осмисленні теоретично змодельованих практичних перетворень у КНР і світі, базується на критичному аналізі наслідків практичної реалізації теоретичних уявлень китайських вчених-філософів, суспільствознавців та політиків, то така теоретична модель і підхід зовсім не потребують будь-якого цілеспрямованого оновлення.

Українською лаконічно суть вищевикладеної ідеї, яка уявляється вельми гіпотетичною і проголошує, що китаїзований марксизм не потребує будь-якої модернізації, зводиться, по суті, до єдиної тези, до декларативного постулювання. Так, Лі Цзюньжу категорично заявляє: **«Китаїзація марксизму іманентно включає його модернізацію й осучаснення»**. А загалом подібне постулювання є абсолютно однозначним і дозволяє дослідниці з КНР зробити такий категоричний (з погляду будь-якої критичної філософії, до якої належатиме і марксизм) висновок. «Я вважаю, — заявляє вона, — **що в ідеї «китаїзації марксизму» вже міститься вимога його «модернізації» та «осучаснення», і тому немає потреби додавати до формулювання «китаїзація марксизму» відповідні терміни** (виділено нами. — В. В.)» [2].

Висновки

Підсумовуючи проведений аналіз, зазначимо, що для сучасних китайських, так само як і для пострадянських історико-філософських досліджень марксизму-ленінізму (радянської філософії та суспільствознавства), властиві різноманітні тенденції в інтерпретації феномену марксизму взагалі та взаємозв'язків марксизму-ленінізму і китайського, китаїзованого марксизму зокрема. А стосовно останнього серед китайських фахівців є суттєві й принципові розбіжності та суперечки [див., наприклад: 8, р. 70–83]

Так, частина китайського наукового співтовариства філософів і дослідників політики вважає, що марксистське вчення у Китаї сформувалося й розвивалося протягом десятиліть під визначальним впливом (іноді навіть тиском) радянського марксизму й ідеологічних приписів КПРС; тому всі їхні недоліки, зокрема такі, як консерватизм і ортодоксальність мислення, надмірна схоластичність теоретичних узагальнень, антидемократизм і відсутність людиноцентричності, політична ідеологізованість (у тому числі як втілення принципу «партійності у філософії»), пропагандистська функціональність *тощо* (усе це нерідко нині називають «ленінсько-сталінською» версією марксизму) [див., наприклад: 1, с. 47–58; 9, р. 44–56], є атрибутивними й для китайського марксизму.

Альтернативним підходом і тенденцією в історико-філософських реконструкціях процесу генезису марксизму в Китаї можна вважати ті ідеї й політико-ідеологічні установки яких пропонують таку інтерпретацію, суттю якої є обґрунтування того, що, починаючи з 1930-х марксистське вчення в Китаї розвивалося шляхом цілеспрямованої та безперервної його адаптації винятково до китайських історичних, соціально-економічних і політичних реалій, до національних особливостей культурних традицій і ментальності китайського народу.

По суті, базова й комплексна епістемологічно-ідеологічна установка такого підходу, що стала системотвірною для впливової тенденції в сучасному філософському й суспільствознавчому дискурсі в КНР, вимагає розглядати й оцінювати китайський марксизм як такий феномен (загальний напрям, магістральну течію, метапарадигму), який із самого початку свого формування — у формі цілісної філософської й суспільно-політичної теоретичної моделі — створювався й постійно оновлювався як суто національний чи націоналізований варіант марксизму; і тому абсолютно правомірно його розуміти й аналізувати як марксизм *китаїзований*. У свою чергу, головними творцями й адептами такого марксизму проголошуються колишні й теперішні лідери китайської Комуністичної партії й держави; саме їх вважають і визнають такими видатними особистостями, які здійснили найбільший творчий внесок у науково-теоретичне й політико-ідеологічне переосмислення і західної, і російсько-радянської марксистської теорії, адаптувавши їх до умов радикальних революційних перетворень у Китаї, до можливостей і перспектив національно-державного й соціалістичного будівництва в КНР. А яскравим прикладом історико- й політико-філософських уявлень та ідеологічних уподобань щодо розгляду й оцінки китайського марксизму як метапарадигмального для Китаю і винятково китаїзованого можуть слугувати *публікації Лі Цзюньжу*.

Вона не ставить собі за мету «суверенізувати» власну інтерпретацію й концептуалізацію процесу розвитку марксизму в Китаї від офіційної версії тлумачення історії КПК, від «лінії партії», чітко сформульованої в її програмних документах, ідейно окресленої й охарактеризованої у працях та виступах її лідерів. Навпаки, виникнення й постійну модернізацію марксистської теорії в КНР Лі розглядає й пояснює на основі тлумачення її концептуальної суті й практичного призначення вищим керівництвом Компартії Китаю.

Таким чином, головною особливістю теоретичної реконструкції Лі Цзюньжу логіки трансформації, оновлення й збагачення марксистського вчення, його адаптації до завдань і умов революційної й національно-визвольної боротьби китайського народу, цілей і практики державного й соціалістичного будівництва в Китаї, тобто всього того тривалого, масштабного і складного процесу політичної історії Китаю і КНР кінця

1920-х—2010-х, якому вона дає узагальнену назву «китаїзація марксизму і китаїзований марксизм», є його персоніфікація. Така інтерпретація за формою і значною мірою за змістом є доволі аналогічною тій, що декларується у програмних документах КПК (наприклад, у Загальній програмі КПК, її Статуті редакції 2017 року [див.: 3; 7]). Щодо структурованої Лі етапності визначальних процесів розвитку марксизму в Китаї, як цілеспрямованого й безперервного процесу його китаїзації, то її сконструйовано за схемою: «ідеї Мао Цзедуня» — «теорія Ден Сяопіна» — «ідеї потрійного представництва Цзян Цземіня» і насамкінець — «стратегічна ідеологія (або концепція) наукового розвитку», яка була сформована й почала втілюватися в життя головою китайської Компартії й держави протягом 2002–2012 років Ху Цзіньтао.

По суті, за оцінками Лі Цзюньжу, у суспільно-політичній історії Китаю (включно з метапарадигмальним для нього варіантом марксизму) відбувався майже преформістський рух лінійного прогресу, магістральною лінією якого було те, що після і внаслідок переосмислення марксистської ортодоксії щодо соціалістичного будівництва й подолання негативних наслідків його практики в КНР доби Мао вже «з часів створення теорії Ден Сяопіна, до появи ідей «потрійного представництва» (Цзян Цземіня. — В. В.) і до висування XVI з'їздом концепції наукового розвитку (Ху Цзіньтао. — В. В.), **крізь усі ці стратегічні концепції червоною ниткою проходить одна тема — соціалізм із китайською специфікою** (виділено нами. — В. В.)» [3].

Тим часом наведена вище інтерпретація чи реконструкція Лі Цзюньжу процесу китаїзації марксизму і насамперед селективність у визнанні особистих заслуг видатних лідерів, керівників КПК і КНР у справі «китаїзації марксизму», в розробці теоретичної моделі «соціалізму з китайською специфікою» та її реалізації на практиці демонструють як певну упередженість, політичну ангажованість цього професора Центральної партійної школи при ЦК КПК, так і особливості політичної культури керівного класу Китаю, характер стосунків і суперечностей між китайськими політичними та інтелектуальними елітами, розмежування між якими протягом останніх десятиліть відбувалося за належністю до так званих «комсомольців», з одного боку, та «суверенної групи» Сі Цзіньпіна (частина впливових діячів КПК й керівництво НВАК) — з іншого.

Вище сказане проявляється, на нашу думку, якраз у тому, що публікацію Лі датовано кінцем другого десятиліття ХХІ століття, тобто тим часом, коли Сі Цзіньпін уже кілька років керував китайською Компартією, державою й армією (до речі, протягом 2007–2013 також був і ректором цієї партшколи при ЦК КПК), а в основних офіційних документах КПК задекларовано його особистий та видатний науково-теоретичний внесок і в ідейне збагачення теорії «соціалізму з китайською специфікою», і

в процес активної реалізації цього стратегічного проекту КПК в сучасних умовах. Проте Лі Цзюньжу жодного разу у своїй статті не згадує ім'я Голови Компартії Китаю і КНР й не цитує його праці чи виступи.

Насамкінець також зазначимо, що ще однією особливістю теоретичного моделювання Лі Цзюньжу процесу китаїзації марксизму треба визнати те, що вона намагається всіляко довести й обґрунтувати, що китайський варіант марксизму на відміну від інших різновидів марксистського вчення (західноєвропейського та російсько-радянського марксизму-ленінізму) є не тільки абсолютно нестандартним, національно-особливим, а й унікальним за своїми творчими можливостями. На її переконання вони полягають у тому, що для китаїзованого марксизму не потрібно ставити окремого завдання — ідейно-теоретичного й політико-ідеологічного оновлення марксистської теорії й компартійної доктрини. Адже *вихідною й головною атрибутивною властивістю такого марксизму*, вважає й обґрунтовує Лі, є *його здатність до іманентного розвитку, безперервної й ефективної само модернізації*.

Список посилань:

1. Вілков В. Ю. Феномен «радянська філософія»: парадигмальні підходи до теоретичних реконструкцій в історико-філософських розвідках в Україні пострадянської доби та евристичні ідейно-теоретичні установки його дослідження. *The scientific heritage*, 2020. № 46. Vol. 5. С. 46–59.
2. Ли Цзюньжу. Об основных вопросах китаизации марксизма. 2017. — Режим доступа: <http://svom.info/entry/759-ob-osnovnyh-voprosah-kitaizacii-marksizma/>
3. Полный текст Устава КПК, принятого с частичными поправками 19-м Всекитайским съездом КПК. 2017. — Режим доступа: http://russian.news.cn/2017-11/03/c_136726536.htm
4. Программа Коммунистической партии Советского Союза // Хрестоматия по истории КПСС. (1965). В 2-х т. Т. 2. Москва: Политиздат, 1965. С. 499–607.
5. Сунь Вэйпин. Марксистская философия в современном Китае. Состояние и тенденции исследований. 2017. Режим доступа: <http://svom.info/entry/761-marksistskaya-filosofiya-v-sovremennom-kitae-sosto/>
6. Чжан Шухуа. Ленинизм — блестящий образец русификации марксизма. 2017. Режим доступа: <http://svom.info/entry/753-leninizm-blestyashij-obrazec-rusifikacii-marksizma/>
7. Constitution of the Communist Party of China. URL: http://www.xinhuanet.com/english/download/Constitution_of_the_Communist_Party_of_China.pdf

8. Vilkov V. Modernization of Marxism in Modern China: Alternative Philosophical and Social Studies Interpretations. *Ukrainian Policymaker*, 2022. Vol. 10. P. 69–84. URL: http://www.ukrpolitic.com/journals/2022/10/UP_vol_10_Vilkov.pdf
9. Vilkov V. The attributes of Marxist-Leninist philosophy in the USSR: paradigmatic narratives in post-soviet studies in Ukraine. *Sciences of Europe*, 2022. № 101. Vol. 1. P. 43–57. URL: <https://zenodo.org/record/7107052#.Y1AeQstByr8>

References

1. Constitution of the Communist Party of China. General Program. (2017). – URL: http://www.xinhuanet.com/english/download/Constitution_of_the_Communist_Party_of_China.pdf [In English].
2. Full Text of the CPC Constitution, adopted with partial amendments by the 19th CPC National Congress. (2017). URL: http://russian.news.cn/2017-11/03/c_136726536.htm [In Russian].
3. Li, Junju. (2017). On the main questions of the sinicization of Marxism. URL: <http://svom.info/entry/759-ob-osnovnyh-voprosah-kitaizacii-marksizma/> [In Russian].
4. Program of the Communist Party of the Soviet Union. Chrestomathy on the history of the CPSU. In 2 volumes. Moscow: Politizdat, Vol. 2, 499–607 [In Russian].
5. Sun, Weiping. (2017). Marxist Philosophy in Modern China. State and Trends of Research. URL: <http://svom.info/entry/761-marksistskaya-filosofiya-v-sovremennom-kitae-sosto/> [In Russian].
6. Zhang Shuhua. (2017). Leninism—a brilliant example of the russification of Marxism. URL: <http://svom.info/entry/753-leninizm-blestyashij-obrazec-rusifikacii-marksizma/> [In Russian].
7. Vilkov, V. (2020). The Phenomenon of Soviet Philosophy: Paradigmatic Approaches to Theoretical Reconstructions in Historical and Philosophical Studies in Post-Soviet Ukraine and Heuristic Ideological and Theoretical Prescriptions of its Research. *The scientific heritage*, no. 46, vol. 5, 46–59. [In Ukrainian].
8. Vilkov, V. (2022). Modernization of Marxism in Modern China: Alternative Philosophical and Social Studies Interpretations. / *Ukrainian Policymaker*, vol. 10, 69–84. – URL: http://www.ukrpolitic.com/journals/2022/10/UP_vol_10_Vilkov.pdf [In English].
9. Vilkov, V. (2022) The attributes of Marxist-Leninist philosophy in the USSR: paradigmatic narratives in post-soviet studies in Ukraine. *Sciences of Europe*, no. 101, vol. 1, 43–57. <https://zenodo.org/record/7107052#.Y1AeQstByr8> [In English].

Vyacheslav Vilkov

Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

<https://orcid.org/0000-0002-3542-0756>

e-mail: tvvvilkof59@gmail.com

THE PROCESS OF SINICIZATION OF MARXISM: LI JUNJU'S THEORETICAL RECONSTRUCTION FEATURES

Abstract

The attributive characteristics of the conceptual approach, which forms one of the dominant ideational and political-ideological trends in Chinese historical-philosophical and social science discourses and provides justification for the narrative that the axis of development of Marxist thought in China during the 1930s–2010s was a gradual process of its Sinicization, are analyzed and revealed based on the study of publications by representatives of the Chinese community of philosophers and social scientists as well as the provisions of the CPC's basic program documents.

The philosophical-methodological, socio-political, and ideological features of such a nationalized version of the Marxist theoretical model, which received the name «Sinicized Marxism («Marxism with Chinese characteristics»)» in modern literature, have been revealed and characterized by means of a theoretical comparison of ideas from various and sometimes alternative interpretations by Chinese scientists of the history and logic of the relationship between the Western, Soviet (Marxism-Leninism) and Chinese Marxism and, above all, through a thorough analysis of the theoretical reconstruction, done by Li Junju, of the essence, stages and defining tendencies of the purposeful and initiated by the leaders of the CPC adaptation of axiomatics and the political and ideological component of the Marxist teaching to the conditions and tasks of national-state and socialist construction in the PRC. It was the system of his socio-political and ideological prescriptions and values that formed the theoretical foundation of the strategic doctrine of the Communist Party of China — «building socialism with Chinese characteristics».

Keywords: Marxism-Leninism, Chinese Marxism, Sinicization of Marxism, Sinicized Marxism, CPSU, CPC, Socialism with Chinese Characteristics, Li Junju.

Стаття надійшла до редакції 11.02.23

© Вілков В. Ю., 2023